

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ՄԻԼԻՅԷ ԲՅՈՒԹ ԻՔԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷՅԷ

ՄԻԹԱՍԱԼԻԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՆՈՒՄԵՐՈ 356 ՃՈՒՄԱՍ ԻՐԹԷՍԻ ՏԵՕՐՏԻՆՃԻՒ ՍԵՆԷ 17 ՄԱՐՏ 1873

Սէտայը Հաղըզէթ շիմտիիք Հաթթատա իւշ տէֆա Էանի Սայը, Բէնյէնյալիզ վէ Ճուստա Էրթէսի կիւնյէրի քէպիր նիւսիւ Իլէ նէշը օլունաճադ Վաղէթանըն Ապօնաթը Սէնէվի 6. Աթըր այլըղը 3 պոչուղը վէ Իւշ այլըղը 2 մէճիալիզ վէ պէհէր նիւսիւսի 40 փարա տըր: Թաշըրալար Իլին րօսթա Իւնրէթի զամմ օլունաթ: Ապօնաթըն թարիխի պէհէր այլըն պիրիստէն Էաթսա օն պէշինալն իթիպար օլունաճադ տըր: Ղաղէթայա տէրն օլունաճադ Իլին կէնաւէրիլէնէք էվրադ վէ մէքիաթիպ Ղալաթստա Լըմէնի Բիլիստէսի սօղաղընտա Ն. 19 իլէ մարաղզամ Սէտայը Հաղըզէթ մաթպատընա իրաւ օլունաթ: Իլանաթըն պէհէր պըրաւը իլք տէֆա 100 փարա, Իքիննի տէֆա 60 փարա տըր: Ուզուն նէշըրիպթ Իլին պըրնա լաղարըղ օլունաթ:

ՍՍԻԹԱՆԷ 17 ՄԱՐՏ

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Սէր գուրէնալըղ խըրմէթի ութուֆէթլու Ֆուստա պէյ Էֆէնտի Հաղըզէթլէրինէ Իհայէ պույրուրմուշ տուր:

— Մալիյէ նաղըրը Տէվլէթլու Բուշտի բաշա Հաղըզէթլէրի հուզուրը Հաղըզէթլու Փատիշահիյէ չըգարադ պիր հայը միւստէթ պուլունմուշար տըր:

— Տէվլէթլու Բիւսթէմ բաշա Հաղըզէթլէրի էվլէլիսի կիւնիւ Տէրսաատէթէ մուվասըլէթ իթալի իլիտիլմիշ տիր:

— Պէրլինտէ Սալթանաթը սէնիյէ սէֆիրի սաատէթլու Սրիսթարքի պէյին մէհուլնէն Տէրսաատէթէ կէլէճէյի զաղէթալըր ըվլայէթ իտէյօր:

— Բուլմէլի թահվիլաթընըն պիրէր չարէէյէ սաթըլմապտա օլան նուլմէրօլարը Սաամպօլտա Էաթսադ օլունաթ կիպի թաշլուարտա տախի ֆիրուսթ իտիլմէմէսինէ տալիր մաղամը Սէտարէթտէն էվամիրը սամիյէ իրաւ օլունաթուղա Լաթիւրքիտէ մէրվի տիր:

— Խաթիբայը Շահանէյէ թաղտիմ օլունաթ իւզըրէ պու քէրրէ Պասրաթէր սանէսինն պիր կիւզէլ խարիթասը Էաթըրը Տէրսաատէթէ ճէլպ օլունաթադ, մէճիսը խասը վիւքէլտյա թաղտիմ օլունաթ մուշ:

— Նիրմի պէյ միլիօն լիւրալըղ իսթիքրաղըն մաղաթմաթը կէլէն չարշամպա կիւնիւ մէճիսը խասը վիւքէլտա միհրլէնմիշ տիր տէյօր Պասիթէթ:

— Էլլի միլիօն չիրա իսթէրլին մէպլաղ իթիպարընտան իպարէթ օլմադ վէ Էիւզտէ ալթմըշ ֆիաթ իլէ թէտալիլէ չըֆարըլմադ Իւզրէ չարշամպա կիւնիւ ճա:

Նիպը Հիւքիւմէթը սէնիյէտէն պանդ Օսմանի վէ իթիպարը ումուլիյի Օսմանի գուլմաթնիւրըրըն պիր իսթիգրադ մուգալէլէնամէսինն ազալէ թանպիմ օլունաթ օլունաթուղունու Պուրիէ աՕրիսն Էաղըյօր:

— Գարա-Բէհեա զատէ սթուֆէթլու Սըրահամ պէյ Հաղըզէթլէրի Տարիւլ չիֆէդայէ 300 ատէա լիւրա վէքալիյի մէսմու տուր:

— Իքի մահ ազտէմ Պէյօղլունտա պիր գուլումու տիւքքեանընտան չաղընն ղիյըլմէթ շէյէր, Սուլթան Մէհմէտտէ պիր իսանտէ պուլունուպ իսանէնն սէքէնէլէրի Պապը զապթիյէտէ թէֆգիֆ իտիլմիշ տիր:

— Կէլէնտէ չարշուի քէպիրտէ Ս.ճէմին պիրի, չուխա ալմադ Իլին պիր չուխաճը տիւքքեանընա կիւնիւ, տիւքքեանըն Իլինտէ պուլունան 3—5 Էիւլը բասթիպ չուխատան հիւ պիր ընէկ վէ գուլմաշ պէյնէմէդ, հալ պու քի տիւքքեանտան տըշարը չըգըպ կիտէճէլի վաղըթ հէր նասըլ իսէ բասթաֆըն պիրիսի չալըպ կէօթիւրիւր, տիւքքեանընըն պիր գաշտադիդէ սօղրա ազլը պաշընա կէլէրէք տէրադապ արգասընտան գօլալայըպ աճէմի թուլթար վէ զապթիյէյէ թէսիլմ իտէր, Զապթիյէտէ, չուխայը չալմայըպ իլլա սօգադտա պուլունաթունու իֆատէ իտէր իսէ տէ պատէհու իդրարա մէճպուր օլունաթտան պաշղա չարշուտա տահա պաշղա ընէֆիլէրի պուլունաթունու տախի պէյան իթմիշ տիր:

— Փոք Գիւ Պօֆօր զաղէթասընտա օգուտուղ «Սըրալ իմարէթի վէրկիլի մախսուսէնն թէէտիյէսինտէն թէրէտտիւս վէ թէրէտտիւսինն պէհանէ օլարադ Պէլլրատտա վաղը օլան միւշգիլաթը մալիյէլի իթեան իտէյօր: Գապիլ քի պուտէթա պէհանէ վէ Զօրնիք մէսէլէսի:

Նիւսաէ աւղ ու էսասը պու օլունաթ:

Պապը Ս.ի պիր տէֆա տահա թէքլիֆտէն սօնրա իմարէթին վէրկիլիսին վէքմէմէսի հաղքընտա Նւրոքա տէվլէթլէրինէ Իլի պէյան իթմէյէ գարար վէրմիշ:

— Լաթիւրքիլի ըվլայէթլին կէօրէ Սըրալիա իմարէթլինն տէվլէթէ սէնէվի իթա իլլէմէքտէ օլունաթ վէրկիլ, իմարէթը մէզպուրուն Տէրսաատէթ մասլու, հաթիւլաղը մտարիֆէթլլէ թէէտիյէ վէ իյֆա իտիլմիշ տիր:

— Սաամպօլուն Թրամվայ շէրքէթի-նին նէշը օլունան մուհատէպաթընա նաղարէն չիմտիրի հալտէ Շիրքէթին 63 թրանվայ վէ 107 օմնիպուս արապալարը վէ 337 ընէս պարկիլլէրի վէ Իւշ քէպիր տիւրըրը մէճուտ իմիշ, պիրի Պէշիքթաշտա, տիկէրի Ս.գաթրայտա, վէ օ պիրի Շիլլի չիֆթիլիյիտէ, վէ Էքի ախօր տախի հաղըրլանմադ իւզրէ իմիշ, պիրի Իյուպտէ վէ տիկէրի Էտիլնէ գաթուսունտա:

1872 սէնէսի զարֆընտա 5,035,032 ատէմ թաշըմըշար, վէ պուլնարտան 6,545,596 պուլնաք զուրուշ նաղիլիէ ախղ օլունաթ, վէ գիւլտեմբերին 31 թարի-խինէ տէկին պատէլ մէսարիֆ 2,846,899 զուրուշ թիճարէթ կէթիւրմիշ:

Շիրքէթին մահէթլինտէ իւնրէթլի օլարադ 432 մէհմուր օլունաթ, պուլնարտան 24 նէֆէրի մէքքէլլէրտէ գուսուրու խըղմէթ իւզէրինտէ (103 նէֆէր չալուշ 82 արապաճը վէ զլաուղ վէ 66 թահիլտար) վէ գուսուրըրը տա նաղարէթ իտիճի իմիշէր:

— Սէրսաատէթ Ս.լէմանեա սէֆիրի Մ. Բէյտէլին Բօմա Ս.լէմանեա սէֆարէթինէ նաղը մէհմուրթիյէթ իտէճէլիլի Բօմա զաղէթասը Էաղըյօր:

— Մէսմուլթա նազարէն Մալիյէ նէզարէթը ճէլիլէսի, Իզմիտ վէ Սէլանիկ կէօմըիւքլէրի հասըլաթընը ընէին պրա-
գարագ Տէրսաատէթ պանգասը վէ Օս-
մանըն էսհամ գուսթանիասընտան 100 տէ
11 նէմա իլէ 700,000 տտէտ Լնկիլիլ լի-
րասը իսթիգրալ իսէճէթընը:

— Իզմիտ Թիմուր Եօլունուն շիմի-
թի հալտէ իքմալ օլարագ իլէմէթտէ օլան
գըսընտան ալընան հասըլաթ մահպէմահ
800 տէն 1000 իրայա գատար իպլալ օ-
լալթը ի/իլ: Կէլէն քեանունի սանի ալըն-
տա իրա 120 զուրուշ հիսապըլա ելիզ
պին զուրուշ հասըլաթ օլմուշ:

— Բուսնուզ վագատսընտան տօլայը
գապահաթըն պուլունան Պուլկարա-
քը իսթինթագ իտէն միւսթանթիք-
լէրին ալէյհիտէ միւթթէհիմէր, պու-
քէրէ Պապը Ալիյէ պիր գըթա բրօթէս-
թօնամէ կէօնտէրէթէ Եէնիտէն իսթին-
թագ օլմալարընը իսթիտա իթտիքլէրի մէս-
մու տուր:

— Յօր Դի- Պիֆուրա Բէթրսպուրկտան
ալարըն թահրիթաթա կէօրէ:

Ալէմանեա իմէթրաթօրու Կիյեօմ հազ-
րէթլէրի մայլա Էլիսիլիտէ Բէթրսպուրկա
վասըլ օլաճաղընտան բէթ զիյաոն հազըլըթ-
լար կէօրիւլթը իմիլ:

Իմէթրաթօրու միւշարիլէյհին մայէ-
թինտէ Բրէնա Պիլմարգ իլէ Գօնթ Մօլթ-
քէ պուլունաճագլար, վէ պիր ալայ ա-
քէր իմէթրաթօրուն վիրուտինէ թախսիս
զըլընաճագ իմիլ:

Բուսիա իմէթրաթօրունուն սարայըն-
տա ֆէթթէլատէ շէնիլթէր վէ ընամի կէ-
չիտէր տախի իճրա օլունաճագ տըր:

Բուսիա ասթէրլէրինին մունթաղամ
պիր հալտէ օլտուղունու գօնթ Մօլթքէյէ
իպրագ իտիւպ պէյէնտիթմէյէ բէթ չօգ է-
մէլ իտէյօրլար իմիլ:

Աւսթրիա իմէթրաթօրունուն տախի
մուվասըլթ իտէճէյի հէր նէ գատար
սէյլէնիտի իսէ տէ Միւշարիլէյհ Իմէթ-
րաթօրուն մուվասըլթի պէլլի տէյիլ տիր,
չայէթ Բէթէրսպուրկա կէլէճէթ պիլէ օլ-
սա Վիէննա Էքսթօպիսիօնուն քիւշաթըն-
տան Էվլէլ մուվասըլթ իտէմէյէճէթ
իմիլ:

Իրան Շահը հազրէթլէրի տախի մա-
յէթինտէ գըրգ նէֆէր քէսան իլէ Շարգա
մախսուս տէպտէպէյի աղիմէ իլէ ան-
գարիպ մուվասըլթ իտէճէթ իմիլ:

Թարաթընդա վարիտ օլան պէնտ տիր:

Օրմանեան նամ Թօրօղլու ըհհիպին
Հաշ. Բաբա հազրէթլէրինին նամէլ ումու-
միսինի ճէր իթմէթ Եօլունտա եաղաղը
պիր մուֆասսալ մէգալաթըն օղունուզ, վէ
քէչֆիմիլ կիպի Շարգըլարըն հէր զէ-
ման լիսանլէրինտէ օլան սէօլլէրին թէ-
քէրիւրիլ իլէ Հաշ. Բաբա հազրէթլէրի-
նէ տաթթա հազարաթ իտիլմիլ օլունմա-
գընտան քայրու պիր շէյ պուլամաթը:

Էյի եա, Բաբայը միւշարիլէյհէ պիր
չօգ գուսըլար պուլան աթօրօղլու պիր
բաբալ վէ հէմէթթէրլէրի, նիլին Պա-

թօլիքլիյի պիւսպիւթիւն վազ կէչմէթ իս-
թմէյօրլար: օքի հազըլարընտա պիւշայըր
հազըրն պիր չօգ մուամէլէ վուգու պուլ-
տուղունու իթիրաֆ իտէյօրլար, էօյլէ
իսէ, պիլ պու Պաթօլիքլիքաէն սարֆը
նազար իտէրիլ տէյէրէթ շէթիլիլէր:

Էն աաի պիր խըզմէթթէր, վէ հալա,
պիր էն պայաղը իշնի վէ չըրաղը պիլէ
էֆէնտիսինտէն իսօնուտ օլմալ իսէ պըրա-
գըլ կիտէյօր, Շարգըլարտա պու գը-
տար տա մը տուլղու վէ քիպրիլէթ Եօգ,
իտուսուսի իլէ քի, Հաշ. Բաբա հազրէթ-
լէրի ֆաղալ օլարագ իլէ սէնէտէն պէրու
քէնտիլէրինի ընտա իթմէթտէ տիր:

Մէրգուլ աթօրօղլու Օրմանեան ըա-
հիպէ շու գատարըն տա տէր իսթըր իսէ
րիլ քի:

Բաբա հազրէթլէրի «պէնիմ ուսու-
» իմ պու տուր, զայըրընը թանկամ,
«էկէր պէյէնմէյէն վար իսէ, ճանը իս-
» թէտիլ թարաֆա պուլունուսուն, պանա
«վէ ըիսաթթինտէ պուլունտուղում մէզ-
» հէպէ պունտան քայրըր մագպուլ տէ-
» յիլ տիր » տէյօր վէսսէլամ:

Արթըր պունա սէօլ գալմալ, վէ
հէր նէ մանա վէրիլիսէ իսթա տըր:
Խիւլասաի քէլամ:

Եա տօղրունուն տօղրու Բաբայա ի-
թաթ իթմէլի, եա տա Աթօրօղլու Սու-
քիսա ըիսգոպուսուն իհտաա իթտիլի Գա-
թօլիքլիք իսարիճիտէթի Եէնի մէզհէպի
թանըմալը. պաշկա տիւրիլիսիլ օլամալ,
զիրա պիլ պէյլէ նիլէ Օրմանեանտըր...
կէօրտիւք քի պիր զօրլու ըիւզկէարտա
տալարը գըրըլըլ հալա նէ մէզհէպտէ
պուլունտուղունու քէնտի տէ պիլմէյէրէթ
օրթալարտա սէրսէրի վէ բէրիլան կէզ-
մէտէ տիրէր:

6

ՄԵՃՄՈՒՍՅԱ ՊԻՐ ՍԻՎԱԼ

Մէճմուս, Քիւլէլիան Էֆէնտիլին
պէրաթը ալիշանընը գրաթ իթմիլ օլտու-
ղունա շիւբհէմիլ Եօգ տուր:

Իսթիսհապ իթտիլիլիլ Ֆըրգայա պա
պէրաթը ալիշան մուամալէյհին Կաթօղի-
կուս նասպ ու թային զըլընմը օլտուղու
րանա մալիւմիլիլ օլմուշ տուր:

Իմտի շու աթիտէթի միւշքիւլաթըն-
ղը հալլ իթմէյէ հիմմէթ պուլունուն:

Պահտար նէ օլտու, Հալա կաթօղի-
կուս մը գալտը:

Կաթօղիկուս իսէ, պէրաթը ալիշանըն
աշքեամը նէ օլտու, աաի մի օլտունուզ:

Քիւլիլէլիան Էֆէնտիլի պա պէրաթը
ալիշան կաթօղիկուս իսէ, նիլին Պահտի-
արը պատարագտա անմատապընը: Քիւ-
լիլէլիան Էֆէնտիլին օճուսունուն նէ զա-
ման իճրա իտէճէթթիլիլ, Եօգսա մը կիլ-
լիտէն օճել տէ մի իթտիլիլ: Էյէր Քիւ-
լիլէլիան Էֆէնտիլի Կաթօղիկուս տէյիլ իսէ:
Կաթօղիկուս ինթիսապ իթմիլիլ տէյիլ,
նիլին հիւքիւլմէթի ալտաթտընը, մագ-
պաթա իմզալատընը, իրատէ սուտուր
իթտիլիլիլ, պէրաթը ալիշան իթա օլուն-

տու: Նիլին տէլլէթին կաթօղիկուս թա-
նըտընը, սիլ թանըմալը, աաիլէթ իթ-
մէտէսինիլ: Եօգսա իքի կաթօղիկուսու-
նուղ մու վար, պիր Պապը Ալիտէն տի-
կէրի միլլէթտէն թաստիլ օլմուշ:

Շու միւշքիւլաթըն հալլինէ հիմմէթ
պուլունունմաթը միւսթէրճա տըր:

Մաթպուլաթ նազարէթի Պէհիյէսի
ճանիպինտէն թարաթընդա վարիտ օլան
իսթարը ընամիլէյի ուսուլի վէչհ իւղրէ
կէչէն նուսթէմիլտէ տէրճ վէ զիլիլինէ
միւթալամըղը տախի եաղմըն ըրդ:

Մէհմուս 1130 նումէրօսունտա «Մէ-
տանըն մահքիւլէթի» իւնվանըլա պիր
պէնտ տէրճ իտէրէթ Մէտայը Հազըրէթին
շիմիլիլ գատար եաղաղըլարըն կէօյա
հէր — Բէպիլ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ
լան շէյլէրին հէր պիլ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ
Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ Էֆէյ
չին իմիլ, Էյթէ Պապը Ալի տախի զալէ-
թամըղտա եաղըլան շէյլէրի եանի Քիւլէ-
լիան վէ աաթմիլիլ ալէյհին տէրճ իտի-
լէն շէյլէրի ընտա ու թագպիլ իթտիլիլ-
տէն Մէտայը Հազըրէթ տախի պու մահ-
քիւլմիլթ իլանըն տէրճ իթմէյէ մէճ-
պուր օլուպ Պապը Ալիճէ մահքիւլ օլ-
տուղունու իլան իթմիլիլ:

Հէյ զալալը Մէճմուս, Մէտանըն մահ-
քիւլմիլթի տէրսէն նէյի ալնաթմագ իս-
թէրսին աճապա, Պապը Ալիլին իսթարը-
նը մը, Էյթէ Մաթպուլաթ նէզարէթինտէ
վարիտ օլան թէսթիլիլ ընամիլէյի զալէ-
թամըղա տէրճ իթմէյիլ իսէ պիլ անը
տէրճ իթմէյէ պօրճըլուլ, աէյիլ Պիլ,
պիլ ճիւմիլ զալէթալը տախի ալտըղա-
րը իսթարը տէրճ իլլէմէյէ մէճըլուն տուր-
լար, նասըլ քի շու կիւլէրաէ Խալէթ վէ
Պասիլէթի տախի կէօնտէրիլիլ օլան թէս-
կիլէրէրի տէրճ իթտիլիլ իսէ: Պիլ նէ բօ-
լիթիգատան պահա իթտիլ նէ տէ մաթ-
պուլաթ նիղաթմամէսինէ մուղայիլ պիր
հարէթթտէ պուլունմաթը տէյի պիլի-
րիլ:

Պիլ ֆաղաթ Պաթօլիք նամըն մու-
գալլիտ օլան Շիղմաթիլլէրին մէզհէպ-
տէն Քիլիսէտէն վէ ումում Խրիսթիանըթ
մուվաճէհէսինտէն հազըլըլա մահքիւլմ
օլան Հերետիկոսլարըն միւսթէհագգ վէ
միւշքըրէթ օլտուղարըն Էլզապլէրի իսթի-
մալ իտէրէթ, վիճտանըրգա օլան թէսալ-
լիլլէրինտէն վէ Քիլիսէմիլ վէ մէզհէ-
պիլիլ ըէիսի ալէյհինէ իթիլիլա վէ հիւվ
ու թահգիլլէրինի ընտա ու ճէրճ իթմէ-
յի ֆիլէլալը քէնտիլիլ պիր մէսլէթ
իթիլիլա իթտիլ: Հաթթա պու մէսլէ-
թիլիլ տէ տէ օլ տէրէճէ սէպաթ իթմէ-
տիլ քի զալէթամըղըն թաթիլիլիլ տա-
խի իսթիլա իթմիլ իտիլ: Չիւնքիւ-
պիլիլ պու մէսլէթտէ պու տէրէճէ
ըսարը իթմէմիլ մահգա շունուն ի-
չիւն իտի, քի մէմալիլը մահրուսէի Շա-
հանտէ հէր մէմալիլտէն զիտաէ մէզ-
հէպ սէրպէսթիլլէթի օլուպ, հիլ պիր
քիմէնին մէզհէպինէ վէ վիճտանընա

